

Brez rekordov in vsakega malo

Vreme in razmere v gorah v meteorološkem poletju 2008

✍ pišeta: Miha Pavšek¹ in Gregor Vertačnik²

Letošnje meteorološko poletje planincem ni bilo prav pogodu, gobarjem pač bolj, zato ga bomo hitro pozabili. Bolj nas je »navdušilo« s tem, da nismo imeli opravka z izjemno visokimi temperaturami ali dolgotrajnimi vročimi obdobji. Edino tako obdobje je bilo v zadnji junjski dekadi in prve dni julija, ko smo čakali, da pred poletnim naskokom gora skopnijo še zadnje snežne krpe. Kljub večinoma spremenljivemu vremenu pa se je vendarle našlo nekaj vikend lukenj, ko smo lahko ob lepem vremenu naskakovali naše vršace. Tisti, ki si lahko vzamejo gorniški dopust glede na vsakokratno vremensko napoved, s tem tako ali tako nimajo težav. Nekajkrat pobeljeni vršni deli gora pa so tudi hitro skopneli.

V splošnem poletja 2008 ni zaznamovalo kakšno dlje časa trajajoče in ustaljeno vreme. Kljub temu, da najvišje temperature zraka niso bile blizu dosedanjim rekordnim, pa je bila povprečna poletna temperatura zraka v večini krajev v prvi jakostni skupini, natančneje med deseterico ali povsem blizu nje. Zanimivo je, da so bili prav vsi trije poletni meseci podobno topli, enako pa je bilo (žal) tudi s spremenljivostjo vremena, ki je vztrajala prav vse dni poletnega mesečnega trojčka. Razmeroma pogosti so bili prodori hladnega zraka s severa, ki jim je sledilo nekajdnevno izboljšanje, kmalu za tem pa je prišla že nova vremenska motnja.

Če nas je v dolinah sonce grelo ravno prav, število poletnih sončnih ur je bilo tam povprečno ali malo nadpovprečno, pa smo bili glede tega podhranjeni

ravno v gorskem svetu. Več sonca je bilo v Kamniško-Savinjskih Alpah, Vzhodnih Karavankah in v večini vzpetega sveta vzhodne Slovenije. Drugače je bilo s padavinami – v večjem delu hribovitih in goratih pokrajin jih je bilo več kot običajno (krajevno jih ni bilo že dolgo časa toliko!), pri čemer pa je bil presežek najmanjši ravno v goratem severozahodu Slovenije. Imeli smo nadpovprečno veliko nevihtnih dni in tudi veliko neurij z močnim vetrom (ta je pustil največ posledic v vzpetih pokrajinah), nalivi ter marsikje uničujočo točo. Osrednji poletni mesec je zaznamoval eden, avgust pa kar trije tovrstni dogodki.

Vpogled v temperaturno statistiko minulega meteorološkega poletja tako kot pri večini poletij v zadnjih dveh desetletjih kaže, da je bilo toplejše od povprečnega poletja v primerjalnem obdobju 1971–2000. Tokrat so bili dobro namočeni prav vsi trije poletni meseci, saj ni manjkalo ploh in neviht (slika 1). V poletje smo vstopili v znamenju normalno toplega, a spremenljivega vremena s pogostim dežjem. Sredi meseca se je ob prevladujočem oblačnem vremenu močno ohladilo, v visokogorju je tudi snežilo. Ohladitev ni bila dolgotrajna, zadnja dekada junija je minila v znamenju sonca, visokih temperatur in neznatnih padavin. Sneg pretekle zime je v visokogorju hitro pobiralo in 29. junija na Kredarici ni bilo več strnjene snežne odeje.

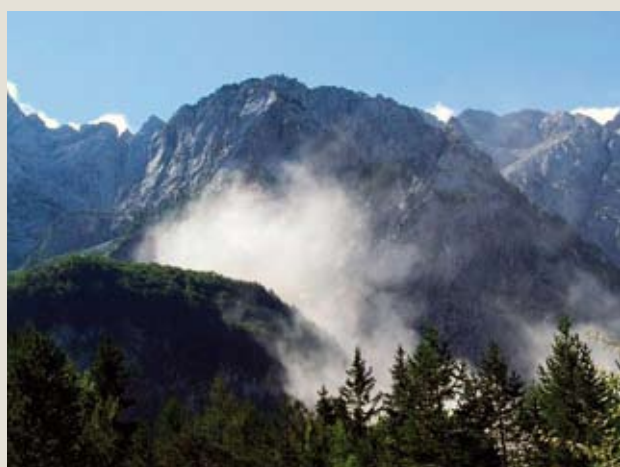
Tudi v prvih julijskih dneh je bilo vreme naklonjeno obiskovalcem gora, nato pa so se do konca meseca izmenjavala kratka hladnejša in mokra ter toplejša in sončna obdobja. Od 25. julija do 7. avgusta je bilo zelo toplo, a še vedno spremenljivo z občasnimi plohami in nevihtami. Po zelo toplem avgustovskem uvodu so temperature do konca meseca kobile okoli dolgo-

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje, Vojkova 1b, Ljubljana.

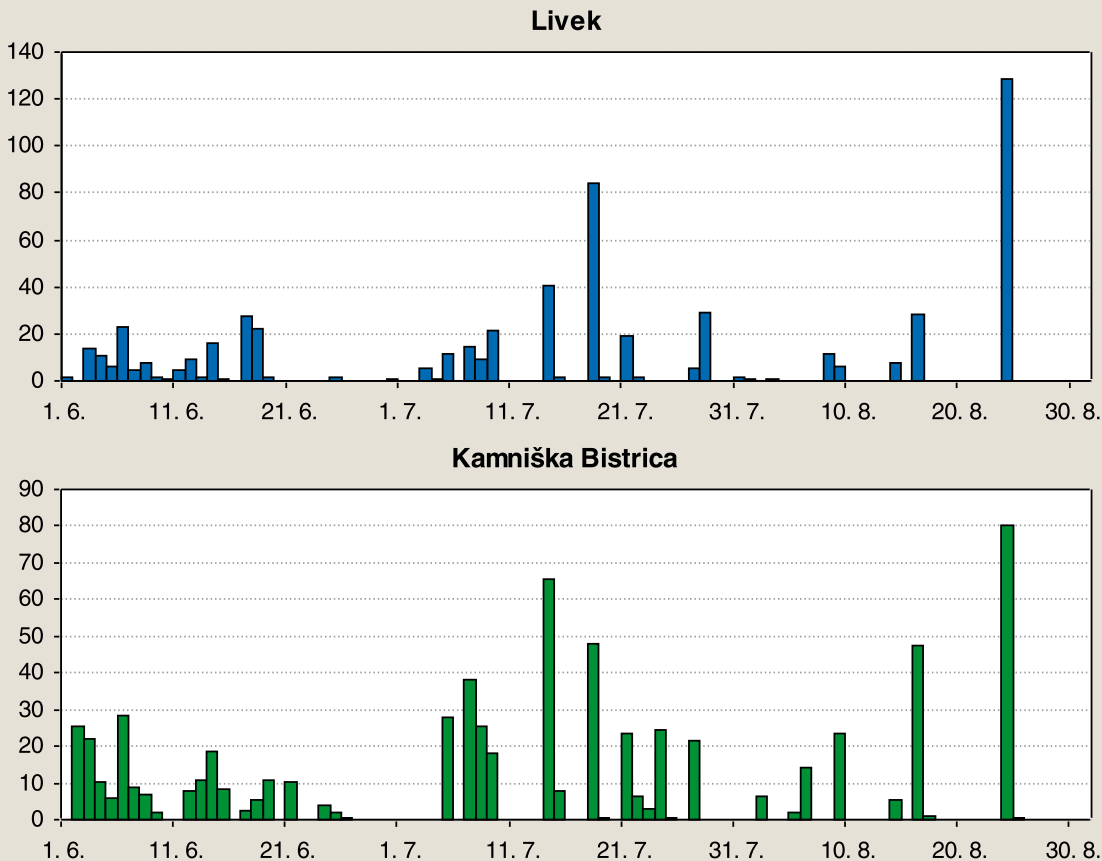
Ledenik pod Skuto, 2008 📷 Miha Pavšek

Dim zaradi skalnega podora v Rjavčkem vrhu 📷 Miha Pavšek

letnega povprečja. Kratke ohladiitve so dosegle višek 9., 16. in 24. avgusta, ko je v najvišjih delih naših Alp tudi snežilo. Sončnega vremena ni manjkalo, plohe in nevihte pa so bile redkejše.

Tudi trajanje sončnega obsevanja večinoma ni odstopalo od dolgoletnega povprečja. Junija se je sonce pogosto skrivalo za oblaki – na Kredarici je sijalo le 134 ur, kar je le malo več od februarskega povprečja.

Slika 1: Dnevna višina padavin ob 8. uri zjutraj na meteoroloških postajah Livek in Kamniška Bistrica.

Kot smo že zapisali, je bilo tudi letošnje poletje nadpovprečno toplo, saj je od temperaturnega povprečja v obdobju 1971–2000 izstopalo za 1–1,5 °C (preglednica). Povprečna temperatura vseh treh mesecev je bila precej izenačena, saj je bil običajno precej hladnejši junij občutno, julij in avgust pa sta bila le rahlo pretopla. Na večini postaj v hribovitem in goratem delu Slovenije je bila višina padavin v mejah pričakovanih vrednosti, ponekod pa je bilo povprečje preseženo za tretjino (Krvavec, Logatec, Šmarata/Loška dolina, Ribnica na Pohorju).

Bistveno več sončnega vremena smo bili deležni julija in še posebej avgusta, ko se je ponekod nabralo skoraj 300 sončnih ur. V primerjavi s prejšnjimi poletji je bila tokrat višina snega v visokogorju blizu klimatološkemu povprečju, v vsem poletju pa so na Kredarici zabeležili šest dni z novozapadlim snegom. Tam je bila izmerjena najnižja temperatura 14. junija (–4,6 °C), najvišja pa 25. junija (16,4 °C). V dolinskih Ratečah je termometer 23. julija pokazal le 4,7 °C, nad 30 °C pa je bilo le 23. junija (30,5 °C). Na obeh postajah je do rekordnih vrednosti zmanjkalo še kar nekaj °C.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T (°C)	Odklon T (°C)	Padavine (mm)	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	16,4	1,2	518	119
Planina pod Golico (970 m)	15,7	1,0	593	123
Vojsko (1067 m)	16,0	1,6	554	107
Vogel (1535 m)	13,2	1,2	759	115
Krvavec (1740 m)	11,9	1,4	616	137
Kredarica (2514 m)	6,6	1,3	718	114

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološkem poletju 2008 ter primerjava s povprečjem obdobja 1971–2000.

Medtem ko so iz nižin poročali o številnih silovitih neurjih po vsej Sloveniji, v gorah ta vsaj niso bila tako izrazita. Najhujšo škodo so povzročili vetroolomi, zlasti na območju Črničva in Zadrecke doline ter na Trnovskem gozdu zahodno od Predmeje. Velikošmarenško deževje je povsem razrilo zadnji del ceste v Krmi, še posebej od Kovinarske kočice do Lipovčeve lese (tu so včasih natovarjali konje za Triglavski dom), in je bila nekaj časa neprevozna. Na merilnem mestu v Zgornji Radovni so ta praznični dan namerili 100,5 litrov padavin na kvadratni meter. Za gorski svet ni to nič izjemnega, do poškodb je prišlo predvsem zaradi neurejenega odvodnjavanja. Tudi poleti so se pojavljali manjši podori in odlomi (o nekaterih smo pisali že pri pregledu pomladnega vremena). Zaradi termina in obljudenosti je najbolje dokumentiran letošnji podor tisti, ki se je zgodil 8. avgusta v severnem ostenju Rjavčkega vrha (1898 m) blizu Planjave. Da se tam rado podira, vemo že več kot 130 let, znan je namreč zapis

z 28. junija 1877, saj se je tega dne »pod Ojstrico od Rjavce oziroma Planinšče odtrgal del skalnega masiva in v ogromnem plazu zdrvel v dolino«.

Konec poletja, sicer večinoma astronomskega, včasih pa že tudi meteorološkega, pomeni tudi čas za letni ledeniški obračun, saj se končuje talilna doba večnih snežišč in ledeniških krp. Naši dve pod Triglavom in Skuto, zaradi več kot šest desetletij dolgih opazovanj dobro znani, sta si letos dobro opomogli in spet merita več kot hektar. Meritve sodelavcev Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU 27. 8. (Triglavski ledenik – 1,1 ha) in 11. 9. (ledenik pod Skuto – 1,4 ha) so pokazale, da sta obe krpi po obsegu podobni tistima izpred dveh let. To verjetno ne bo preprečilo njunega izginotja, lahko pa ga deloma upočasni. Kaj nista tudi ta izredna spremenljivost in nepredvidljivost gorske narave tisto, kar nas vleče v višave? Vse manj je mehkih prehodov in vse več sunkovitih skokov, kot je bil tudi tisti sredi septembra, ko smo padli iz poletja v sredino jeseni namesto na njen začetek. ●

Posledice vetroloma na Črničvu 📷 Boris Štupar

